

Sjekkliste for egenrevisjon

70 HEST I NÆRING

© Stiftelsen Norsk Mat
Versjon 2023.10

Spørsmål som krever dokumentasjon vises med symbolet

70.1 HESTEHOOLD OG STALLDRIFT

70.1.1 Har du meldt fra til Mattilsynet eller søkt om tillatelse til å holde hester?

Registreringsskjema for registreringspliktig hestehold og søknad om tillatelse finner du på **mattilsynet.no**. Hva slags hestehold man må registrere, er fastsatt i § 26 i *forskrift om hestevelferd*, mens hva slags hestehold som krever tillatelse, er fastsatt i § 28 i samme forskrift. De to paragrafene lyder slik:

§ 26. *Melding om hestehold og bygninger til oppstalling av hest*

Enhver som vil holde flere enn 10 hester, skal på forhånd gi Mattilsynet melding om dette. Meldeplikten gjelder ikke etablering av hestehold som må ha tillatelse etter § 28.

§ 28. *Tillatelse*

Den som skal drive hestesenter, omsetning av flere enn 6 hester i året, treningsstall eller hestepensjonat, skal søke Mattilsynet om tillatelse. Tillatelsen skal henges opp på et lett synlig sted i stallen.

Mer info finner du på **mattilsynet.no**. Her finner du også en god veiledning for utfylling av skjemaet.

§ Krav

Forskrift om hestevelferd	Lovkrav
---------------------------	---------

Svar		
Ja	Nei	Ikke aktuelt

70.1.2 Er transportmidlene virksomheten eier eller bruker, godkjent for dyretransport?

Hengere og dyretransporter skal godkjennes hvert tredje år av Biltilsynet (dette kommer i tillegg til den årlige kontrollen av lastebiler, og kontrollen av personbiler annethvert år). Transportmiddel som brukes til lange reiser, skal være godkjent av Mattilsynet.

Svar		
Ja	Nei	Ikke aktuelt

70.1.3 Har sjåfører som transporterer hest i næring for virksomheten, kompetansebevis for transport av hest?

Hvis virksomheten din transporterer hest som en del av næringsvirksomheten, så skal sjåførene ha kurs og kompetansebevis for transport av hest. Virksomheten skal også være godkjent av Mattilsynet som dyretransportør. Dette er imidlertid ikke et krav dersom du transporterer egne hester til travløp eller stevner.

Svar		
Ja	Nei	Ikke aktuelt

70.1.4 Har du et oppslag på stedet som gir en presentasjon av virksomheten?

God informasjon til besøkende og kunder er en viktig del av bransjestandarden. Du bør ha en informasjonsplakat plassert et sted hvor den er lett synlig. Teksten skal være skrevet spesielt for brukerne.

Svar		
Ja	Nei	Ikke aktuelt

En presentasjon av virksomheten bør minimum inneholde dette:

- kontaktinformasjon
- kort historikk
- betingelser for brukere
- forsikringer som bedriften har
- hvilke forsikringer kunden bør tegne selv

70.1.5 Holder du god orden og har det ryddig på inne- og uteområder?

Bedrifter som er med i bransjestandarden, bør vise seg fram på best mulig måte. Rot og uorden kan skade omdømmet til bedriften. I tillegg kan det være en sikkerhetsrisiko. Dette er et viktig punkt som blir vektlagt under KSL-revisjonen. Det å holde god orden faller naturlig inn under det systematiske HMS-arbeidet du gjør på stallen.

Svar		
Ja	Nei	Ikke aktuelt

70.1.6 Har stallen en god plan for parkering av kjøretøy og sykler for både besøkende og ansatte?

Parkering for ansatte og besøkende bør du ha på steder som er oppmerket, og så langt det er mulig, skal de være adskilt fra steder hvor det er hesteaktivitet. Du bør ha egne steder for parkering av sykler.

Svar		
Ja	Nei	Ikke aktuelt

70.1.7 Sørger du for at det blir godt nok brøytet og strødd?

God brøyting og strøing er viktig for at besøkende og ansatte skal trives på stallen.

Svar		
Ja	Nei	Ikke aktuelt

70.1.8 Har stallen egne rideveier og/eller kjøreveier til og fra treningsområder?

Så langt det lar seg gjøre, bør du sørge for at hesteaktiviteter holdes adskilt fra annen trafikk.

Svar		
Ja	Nei	Ikke aktuelt

70.1.9 Er det godt underlag i luftegårder og på steder hvor hestene trenes og mosjoneres?

Et godt underlag er viktig for at hestene skal ha det bra. Stedene der hestene oppholder seg, skal ikke kunne gå ut over hestenes helse eller trivsel. Dette går fram av *forskrift om hestevelferd* § 16, som blant annet har denne bestemmelsen:

«Luftegårder, beiter, gjerder og porter, skrittemaskiner, ridebaner, ridehaller, treningsbaner og lignende skal være egnet til formålet og skal etterses og vedlikeholdes på en slik måte at hestene ikke kan påføres skader og lidelser.»

§ Krav

Forskrift om hestevelferd	Lovkrav
---------------------------	---------

Svar		
Ja	Nei	Ikke aktuelt

70.1.10 Har du en plan for vedlikehold av inne- og uteområder?

Hvis du legger langsiktige planer for drift og vedlikehold, får bygget eller anlegget ditt lengre levetid, og vedlikeholdskostnadene blir mer forutsigbare. I planene må du legge vekt på sikkerhet og dyrevelferd.

Svar		
Ja	Nei	Ikke aktuelt

70.1.11 Tar du hensyn til estetiske og miljømessige forhold når du lagrer gjødsel?

Hvordan du skal oppbevare og lagre gjødsel, er regulert av forskrifter.

Gjødselhaug

Du kan ikke ha en permanent gjødselhaug. Da regnes det som deponi, og du må søke om spesiell tillatelse fra kommunen.

Utgjødsling og lagring av gjødsel

Du må sørge for at utgjødsling og lagring av gjødsel foregår på en hygienisk og helsemessig forsvarlig måte. Dette står i *forskrift om hestevelferd* § 20.

Gjødselvare med mer en 25 prosent tørrstoff

Har du gjødselvare som består av mer enn 25 prosent tørrstoff, og som omdannes under lagringsperioden, kan du lagre det direkte på bakken. Hauger med slik gjødsel skal skjermes mot overflatevann. Kommunen kan stille krav om at det også skal skjermes mot nedbør. Disse bestemmelsene står i *forskrift om organisk gjødsel* § 19.

Utendørs drift

Har du utendørs drift, må du innrette dem slik at det er enkelt å fjerne gjødsel fra fôringsplasser, hvileplasser og eventuelle trafikkarealer mellom disse. Væskeoverskudd må du samle opp og lagre dersom det kan medføre fare for forurensning. Disse bestemmelsene står også i *forskrift om organisk gjødsel* § 19.

Den estetiske siden ved å lagre gjødsel

Den estetiske siden ved det å lagre gjødsel reguleres av Bransjestandard Hest. Bransjen ønsker at gjødsla skal lagres på en måte som ikke er skjemmende rent estetisk.

70.1.12 Er stallen eller anlegget utformet og innredet slik at hestene ikke kommer i fare for å påføres, eller påføre seg selv, skade?

Stallen

Du må sørge for at stallen eller anlegget ditt er utformet og innredet slik at hestene ikke kommer i fare for å skades eller for å skade seg selv. Stallen skal være bygd av solide materialer.

Andre lokaler og anlegg der hestene ferdes

Luftgårder, beiter, gjerder og porter, skrittemaskiner, ridebaner, ridehaller, treningsbaner og liknende skal være egnet til formålet, og du må etterse og vedlikeholde dem på en slik måte at hestene ikke kan påføres skader og lidelser.

Gjerder

Gjerder må du kontrollere daglig. Det gjelder spesielle krav for hvordan du skal kontrollere strømgjerder vinterstid.

Disse bestemmelsene bygger på *forskrift om hestevelferd* §§ 7 og 16.

§ Krav

Forskrift om hestevelferd	Lovkrav
---------------------------	---------

70.1.13 Har du gode rutiner for kontroll og bruk av hesten?

Har du en stor stall med flere ansatte, bør daglig mosjon/teining skrives opp for hver hest, pluss eventuelle anmerkninger. Dette kan gjøres på en tavle i stallen eller i en egen bok.

Svar		
Ja	Nei	Ikke aktuelt

Svar		
Ja	Nei	Ikke aktuelt

Svar		
Ja	Nei	Ikke aktuelt

70.1.14 Lages det individuelle fôrplaner til hestene?

Stallen din må ha gode rutiner for å sikre at hestene får individuelt tilpasset fôring.

Svar		
Ja	Nei	Ikke aktuelt

70.1.15 Har du gode rutiner for individuell oppfølging av hestene?

Lovverket stiller krav til tilsyn med og stell av hester

Hva slag tilsyn og stell hester har krav på etter lovverket, er nedfelt i *forskrift om hestevelferd* § 17. Slik lyder paragrafen i sin helhet:

«Alle hester skal ha nødvendig tilsyn. Alle oppstallede hester, hester på utegang og på innmarksbeite skal ha tilsyn minst én gang daglig. Hester på utmarksbeite i sommerhalvåret skal ha tilsyn etter behov og minst én gang per uke. Hester som er nyfødte, sjuke, skadde eller opptrer unormalt, skal ha tilsyn flere ganger daglig. Kravet om hyppigere tilsyn gjelder også for høyt drektige hopper, og særskilt i tiden omkring fødsel. Hestene skal gis nødvendig stell og holdes rene. Hestene skal ha hovpleie etter behov.»

Hestene skal ha pass og helsekort

Du må ha pass og helsekort til alle hestene dine. Passet og helsekortet skal oppbevares på et egnet sted. På helsekortet skal du føre all legemiddelbruk. Har du mistanke om at det har brutt ut en smittsom sykdom blant dyra, skal du melde fra til veterinær eller Mattilsynet. Skal du bruke legemidler, må det skje etter råd fra veterinæren. Dersom en hest for eksempel skal konkurrere eller slaktes, skal du gi beskjed til veterinæren som behandler dyra.

Du må ha et mappesystem med opplysninger om hestene

Du må ha et mappesystem med opplysninger om alle hestene dere disponerer. Det skal føres individuelle lister over hestene som viser når hestene har fått markkur, munnhuleinspeksjon og vaksinerings. Andre opplysninger om hesten som det er naturlig å skrive ned, skal også stå her. Har du en større stall, må du ha gode systemer og rutiner for individuell oppfølging av hestene. Særlig hester som er syke eller skadde eller er under behandling, krever spesiell påpasselighet. Noen løser dette ved å ha egne lister i stallen som stallansatte må sjekke regelmessig. God kommunikasjon er stikkordet her.

§ Krav

Forskrift om hestevelferd	Lovkrav
---------------------------	---------

70.1.16 Er fôret oppbevart på en hygienisk og sikker måte?

Du må ha et sted der du kan oppbevare fôr på en hygienisk og forsvarlig måte. Fôret må være beskyttet mot skadedyr og fugler, og kraftfôr må være sikret slik at hester ikke kan komme til det. Disse bestemmelsene står i *forskrift om hestevelferd* § 7.

§ Krav

Forskrift om hestevelferd	Lovkrav
---------------------------	---------

Svar		
Ja	Nei	Ikke aktuelt

Svar		
Ja	Nei	Ikke aktuelt

70.1.17 Er det godt renhold i stallen?

Du må ha godt renhold i stallen, og utgjødsling skal skje hver dag. Kravet om daglig utgjødsling gjelder imidlertid ikke for liggeareal med talle. Du må bruke nok strø til å holde hestene tørre og rene, isolere dem mot varmetap og hindre at de utvikler sår og skader forårsaket av underlaget. Talle må du strø etter behov. Disse bestemmelsene står i *forskrift om hestevelferd § 20*.

Vi anbefaler at du tømmer stallen minst én gang i året for å vaske og spyle med høytrykkspyler.

§ Krav

Forskrift om hestevelferd	Lovkrav
---------------------------	---------

Svar		
Ja	Nei	Ikke aktuelt

70.1.18 Er hestens velferd ivaretatt hvis du har driftsformer med utegang og leskur?

Hvis du har driftsformer med utegang og leskur, gjelder det spesielle regler for hvordan du skal sikre god velferd for dyra. Disse reglene er nedfelt i *forskrift om hestevelferd § 25*.

§ Krav

Forskrift om hestevelferd	Lovkrav
---------------------------	---------

Svar		
Ja	Nei	Ikke aktuelt

70.1.19 Er det et godt klima i stallen?

Du må sørge for at temperatur, luftfuktighet og luftstrømmer i stallen din er tilpasset etter hva som er gunstig for hestens trivsel. Dette kravet er nedfelt i *forskrift om hestevelferd § 9*.

§ Krav

Forskrift om hestevelferd	Lovkrav
---------------------------	---------

Svar		
Ja	Nei	Ikke aktuelt

70.1.20 Har stallen førstehjelpsutstyr for hest lett tilgjengelig?

Du må ha førstehjelpsutstyr for hest lett tilgjengelig i stallen. Reseptbelagte medisiner må du oppbevare i et avlåst skap. Disse kravene er nedfelt i *forskrift om hestevelferd § 13*.

§ Krav

Forskrift om hestevelferd	Lovkrav
---------------------------	---------

Svar		
Ja	Nei	Ikke aktuelt

70.1.21 Finnes det oppslag på stedet som inneholder rutiner og sikkerhetsregler?

En viktig del av bransjestandarden er å ha oppslag om rutiner og sikkerhetsregler på stedet der hesteaktiviteten foregår. Kunder/deltakere og pårørende må få informasjon om hvilken risiko aktiviteten har. De må også få en gjennomgang av rutiner og sikkerhetsregler før aktiviteten starter.

Svar		
Ja	Nei	Ikke aktuelt

70.2 AKTIVITETER MED HEST

70.2.1 Oppfyller hesteholderen kravet til kompetanse som er satt i forskrift og hestevelferd, og bransjens egne krav?

I lovverket er hesteholderen definert som den som til enhver tid er ansvarlig for hestens føring og stell (jf. *forskrift om hestevelferd* § 3).

Hva slags kompetanse hesteholderen er lovpålagt å ha, er fastsatt i *forskrift om hestevelferd* § 5. Paragrafen lyder slik:

«Hesteholder skal ha nødvendig kunnskap om hest. Hesteholder har ansvar for at personell som håndterer og steller hestene, har den nødvendige kompetanse til å gjøre dette på en god måte.»

Bransjestandard Hest setter som krav at hesteholderen må ha hestefagbrev eller tilsvarende kompetanse.

§ Krav

Forskrift om hestevelferd	Lovkrav
---------------------------	---------

Svar		
Ja	Nei	Ikke aktuelt

70.2.2 Har den som har ansvar for aktiviteten dere tilbyr, nødvendig kompetanse?

Generelle krav

Som ansvarlig for virksomheten plikter du å ha systemer for å dokumentere at ansatte har nødvendig kompetanse, slik at aktiviteten ikke medfører helserisiko for deltakerne. Videre plikter du å se til at deltakerne er skikket for å delta. Du må vurdere deltakernes alder, hestekunnskap, fysikk, helse og praktiske ferdigheter opp mot oppgaven som skal utføres.

Spesielle krav

Rideskole: Ridelærere må være minst godkjent ridelærer 1 fra Norsk Hestesenter eller ha tilsvarende utdanning. Realkompetanse kan godkjennes.

Oppdragskjøring: Kusker som tar på seg kjøreoppdrag, må ha kuskertifikat. En kjøreleder med kuskertifikat kan på enkelte oppdrag godkjenne at kusker uten sertifikat deltar. Kjørelederen må ha hovedansvaret og være særlig aktsom.

Turridning: Den som er ansvarlig for eller er guide for tur- og fjellridning, skal være over 18 år og må kunne dokumentere kompetanse tilsvarende den som kreves av en hesteholder (se punkt 12.2.1). Personen som har ansvaret, må ha førstehjelpskurs og gode ferdigheter med kart/kompass og GPS. Personen som er ansvarlig, skal i tillegg ha minst tre års erfaring fra slik virksomhet.

Trening av hest: Travtrenere må ha godkjent lisens fra Det Norske Travselskap. Galopptrenere må ha godkjent lisens fra Norsk Jockeyklub.

Oppstalling / Utleie av bokser: Hesteholderen må ha hestefagbrev eller tilsvarende kompetanse.

Hest i helsesammenheng

Her finnes det mange forskjellige tilbud, og søker du om godkjenning for et helserelatert tilbud, må søknaden din vurderes individuelt.

Ridetilbud for mennesker med ulike funksjonsnedsettelse skal ledes av en ridelærer. Ridelærere må være minst godkjent ridelærer 1 fra Norsk Hestesenter eller ha tilsvarende utdanning. Realkompetanse kan godkjennes. Inngår det kjøring i tilbudet, må den som kjører, ha kuskertifikat.

Terapiridning (ridefysioterapi) er en metode innen fysioterapien. Pasienten må ha henvisning fra lege for å delta i et slikt tilbud. Den ansvarlige fysioterapeuten må ha etterutdanning i terapiridning i regi av Norsk Fysioterapeutforbund. Ridestedet må godkjennes av kommunelege 1.

Tilbyr du terapiridning og ridning tilpasset ryttere med nedsatt funksjonsevne, vil du sannsynligvis ha behov for å bruke trengende assistenter/hjelpere i arbeidet. Assistentene må ha hesteerfaring og bør være over 18 år. Den ansvarlige ridelæreren eller ridefysioterapeuten må sørge for at assistentene får opplæring slik at de er skikket for oppgaven, både med hensyn til sikkerhet og med hensyn til leieteknikk.

Vi anbefaler Hest og Helses kurs *Tilrettelagt ridning* hvis du tilbyr terapiridning eller ridning tilpasset ryttere med nedsatt funksjonsevne.

Hesteassistert terapi for personer med spesielle behov må ledes av helsepersonell som har autorisasjon til å arbeide med den aktuelle pasientgruppa. Når det gjelder hestekompetanse, må personellet ha minimum hestekunnskapseksamen. Personen som har ansvaret for tilbudet, bør også ha etterutdanning i hesteassistert terapi.

Sosial- eller spesialpedagogisk hesteassistert aktivitet må ledes av helsepersonell eller en pedagog som har autorisasjon til å arbeide med den aktuelle brukergruppa. Når det gjelder hestekompetanse, må helsepersonellet/pedagogen dessuten ha hestekunnskapseksamen. Personen som er ansvarlig, må ha etterutdanning i sosial- og spesialpedagogisk hesteassistert pedagogikk. Tilbud hvor det inngår ridning, skal ledes av en

Svar		
Ja	Nei	Ikke aktuelt

ridelærer med minst godkjent ridelærer 1 fra Norsk Hestesenter eller ha tilsvarende utdanning. Realkompetanse kan godkjennes. Inngår det kjøring i tilbudet må den som kjører ha kuskertifikat.

Hesteassisterte fritidsaktiviteter skal ledes av en person med kompetanse tilsvarende den som kreves av en hesteholder (se punkt 12.2.1). Tilbud hvor det inngår rideopplæring skal ledes av en ridelærer. Ridelærere må være minst godkjent Ridelærer 1 fra Norsk Hestesenter eller ha tilsvarende utdanning. Realkompetanse kan godkjennes. Inngår det kjøring i tilbudet, må den som kjører, ha kuskertifikat.

70.2.3 Brukes sikkerhetsutstyr i samsvar med bransjens anbefalinger?

De som deltar i ridning, travkjøring eller kjøreopplæring, skal alltid bruke godkjent hjelm. Når man rir, skal man normalt bruke ridestøvler. Ved spesielle tilfeller kan man bruke egnede sko med hæl, men aldri joggesko eller liknende. Sikkerhetsstigbøyler og utløser for stigbøylerem må kontrolleres før bruk.

Inngår det kjøreaktivitet i tilbudet ditt, gjelder de samme kravene som er beskrevet i kapittel 14 «Sertifikat for kusker i næringsoppdrag» i boka *Sikker og god hestep praksis*.

Svar		
Ja	Nei	Ikke aktuelt

70.2.4 Er utstyret som brukes til hestene, kvalitetssikret og godt tilpasset hesten?

Utstyr som grime, hodelage, sal, sele, dekken og liknende skal være tilpasset til den enkelte hesten, holdes rent og i god stand, og oppbevares på egnet sted. Dette kravet er nedfelt i *forskrift om hestevelferd* § 15.

Du må sørge for at utstyr som ikke er i bruk, ikke oppbevares sammen med bruksutstyret. Utstyr som er defekt, skal merkes eller oppbevares adskilt fra annet utstyr. Slitedeler må sjekkes regelmessig.

§ Krav

Forskrift om hestevelferd	Lovkrav
---------------------------	---------

Svar		
Ja	Nei	Ikke aktuelt

70.2.5 Er hestene godt egnet til bruksområdet?

Forskrift om hestevelferd § 29 stiller en rekke krav til hestene. Paragrafen lyder slik:

Har du hestesenter, har du ansvar for at hestene som brukes i senteret, er i normalt godt hold, skikket til den bruken de er bestemt for, og minst fire år gamle. Hva hesten brukes til, skal tilpasses hestens kondisjon, alder og opplæring. Høydrektige hopper og hopper med unge føll skal ikke brukes. Dersom en hest leies eller lånes ut til en person som har liten eller ingen erfaring i å bruke hesten på den aktuelle måten, skal hesten ledsages av eller være under tilsyn av en hestevant og erfaren person tilknyttet hestesenteret. Disse kravene er nedfelt i *forskrift om hestevelferd* § 29.

Hester som brukes i oppdragskjøring, skal være minimum fire år gamle.

§ Krav

Forskrift om hestevelferd	Lovkrav
---------------------------	---------

Svar		
Ja	Nei	Ikke aktuelt

70.2.6 Drives virksomheten din i samsvar med relevante regler for produksjon, håndtering og servering av mat?

Har du matsalg som ikke er av privat karakter, må du registrere det hos Mattilsynet. Matsalg og matservering på messer, festivaler, bondens marked osv. skal registreres. Du melder fra om dette ved hjelp av Mattilsynets skjematjenester. På kortvarige arrangementer som skoleavslutninger og loppemarkeder, eller når idrettslaget selger pølser og kaker i bare noen timer, er det ikke nødvendig å registrere seg hos Mattilsynet. Kontakt Mattilsynet for mer informasjon (mattilsynet.no). Se også *Veileder for sikkerhet ved store arrangementer (dsb.no)*.

Svar		
Ja	Nei	Ikke aktuelt

70.2.7 Drives virksomheten din i samsvar med relevante regler som gjelder for overnatting?

Det er egne regler som gjelder for midlertidig overnatting. Ta kontakt med kommunen for mer informasjon. Se også *Veileder for sikkerhet ved store arrangementer (dsb.no)*.

Svar		
Ja	Nei	Ikke aktuelt

§ Krav

Veileder for sikkerhet ved store arrangementer	Informasjon
--	-------------

70.2.8 Har du inngått oppstillingsavtale med alle oppstallører/hesteeiere?

Dette er et krav som Bransjestandard Hest setter. Ta kontakt med Norsk Hestesenter dersom du ønsker eksempler på maler.

Svar		
Ja	Nei	Ikke aktuelt

70.2.9 Er virksomheten din medlem av reisegarantifondet?

For å oppnå dekning via reisegarantifondet kreves at minst to av følgende tre punkter er oppfylt:

- Reisen skal være offentlig tilgjengelig
- Reisen skal innbefatte overnatting
- Reisen/turen skal vare 24 timer eller mer

Svar		
Ja	Nei	Ikke aktuelt

Se Reisegarantifondet rgf.no for mer informasjon.

§ Krav

Reisegarantifondet	Bransjekrav
--------------------	-------------